

Typografická pravidla

Pravidla, pro grafickou úpravu textu. Jejich dodržováním snadno dosáhneme profesionálního vzhledu.

Proč je dodržovat?

- aby text vypadal dobře
- aby se dobře četl
- abychom se vyhnuli chybám v sazbě textu

Využití:

- psaní referátů
- příprava prezentací
- psaní seminárních a diplomových prací
- psaní životopisu a žádosti o zaměstnání

Volba písma

- V krátkém textu lze použít bezpatková písma (např. Arial pro prezentace).
- V delších textech se však používá patkové písmo, protože patky vedou oči při čtení řádku (např. Times Roman), obvykle velikosti 10–12.
- V celém textu by se měl používat jen jeden font (střídání ruší čtenáře).
- Pro zvýraznění se používají různé řezy (**tučné**, *kurzíva*), které však nekombinujeme a používáme střídmě.
- Při pohledu z větší dálky by se měl text slít do šedivé plochy.

Nadpisy

Pro nadpisy se v textovém editoru zásadně používají styly. Díky nim mají odstavce jednotný vzhled a lze z nich automaticky vygenerovat obsah.

Mezery

Mezi slovy je VŽDY jen JEDNA mezera. Sloupce nebo odsazení vytváříme pomocí tabulátorů, tabulek, zarážek.

Enter a odstavce

V textovém editoru klávesa Enter ukončuje pouze odstavec (ne tedy řádek). Počítač tak může nechat slova „přetékat“ přes konce řádků, když něco přidáme nebo smažeme.

Delší text členíme do odstavců. Odstavce jsou zpravidla zarovnány vlevo nebo do bloku. První řádek každého odstavce se odsazuje (např. o 2 cm).

Upravený text by neměl obsahovat osamocené řádky – sirotky a vdovy.

Sirotek - poslední řádek odstavce vyjde na novou stránku

Vdova – první řádek odstavce, který zůstal osamocen na předchozí stránce

Interpunkce . , ! ? : ;

Tečka, čárka, vykřičník, otazník, dvojtečka, středník se píše hned za slovo. Za nimi se píše jedna mezera. Končí-li věta zkratkou, píše se vždy jen jedna tečka.

špatně:	Já ,ty a on .My ne ! Řekni : proč ?
správně:	Já, ty a on. My ne! Řekni: proč?

Závorky

Před levou závorkou se píše mezera, za ní ne. Před pravou se mezera nepíše, za ní ano.

špatně:	Nemám(a neměl jsem).
správně:	Nemám (a neměl jsem).

Uvozovky

Uvozovky se píší těsně kolem uvozovaného výrazu. Před první uvozovkou a za koncovou uvozovkou se vynechává jedna mezera.

Pomlčka (–), spojovník (-), mínus (−)

Na počítačové klávesnici je k dispozici znak, který je vydáván za pomlčku a zároveň za znak *mínus*. Bohužel není ve skutečnosti ani jedním zmíněným znakem, je to spojovník.

Spojovník se používá pro slovní spojení (nebude-li, červeno-modrý, česko-anglický, Brno-město) a neohraničuje se mezerami.

Pomlčka je o něco delší, než spojovník. Používá se pro dělení slov na konci řádku. V některých případech se neodděluje mezerami (číselné rozsahy), avšak ve větě, kde nahrazuje čárku je mezerami od okolních slov oddělován. V tomto případě některé editory automaticky znak spojovník nahrazují znakem pomlčky.

Lomítko

Lomítko se sází bez mezer (v jednotkách i jako označení rozsahu let).

Spojovník (na klávesnici):	nebude-li, červeno-modrý
Pomlčka:	1938–1945, neseděl – stál
Mínus:	5 - 3
Lomítko:	5/3, 2008/9, 3 km/h

Tvrdá mezera

Tvrdá (nezlomitelná) mezera zabraňuje zalomení řádku na nevhodném místě nebo mezeru s pevnou šířkou (neroztažitelná mezera).

Používá se:

- mezi číslem a jednotkami
- v zápisu data
- oddělování tisíců (tisíce však rozhodně neoddělujeme v zápisu roku)
- za zkratkami jmen

Zápis v textových editorech: **CTRL + SHIFT + mezera**

Zápis v HTML kódu: ** **

V tabulce je umístění tvrdé mezery vyznačeno podtržítkem, ve třetím sloupci je pak zápis v HTML kódu.

Jednotky:	24_kg	24 kg
Datum:	1._ledna, 1._1._2010	1. ledna, 1. 1. .2010
Čísla:	2_000_000	2 000 000
Zkratky:	J._A._Komenský	J. A. Komenský

Procenta

Sazba znaku procent za číslem bez mezery značí přídavné jméno. Tj. 8% znamená osmiprocentní, zatímco 8 % čteme „osm procent“. Ve druhém případě dáváme před znak % tvrdou mezeru. Podobně se zapisuje 8bitový a 8 bitů.

Psaní jednopísmenných předložek a spojek

Předložky a spojky **v, k, s, z**, by se neměly vyskytovat osamoceně na konci řádků. Proto před ně vkládáme tvrdou mezeru. (v_pondělí, s_maminkou)

Předložky a spojky, které jsou samohlásky **a, o, u** – na konci řádků být mohou. Nemusíme před ně vkládat tvrdou mezeru.

Číslovky

Malé číslovky se v textu vypisují slovy (jedna kniha, devět rohlíků).

Tři tečky

Tři tečky jsou tak zvaná výpustka. Jsou vždy přesně tři. Editor je může automaticky nahradit speciálním znakem (znak tři tečky).

Viz

Viz je české slovo – je to sloveso *podívej se*. Proto se za ním nepíše tečka (není to zkratka).

Čas

Čas se v češtině správně zapisuje s tečkou mezi hodinami a minutami (např. 22.31:01, tj. HH.MM:SS).

Literatura a odkazy

- Horný, S.: Počítačová typografie a design dokumentů. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1997. 288 s. [ISBN 80-7169-487-7](https://www.isbn-international.org/product/9788071694877).
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Typografické_rady#Poznámka_k_normám
- <http://prirucka.ujc.cas.cz> – Internetová jazyková příručka (Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v.v.i)
- http://www.fm.tul.cz/files/jak_psat_DP.pdf – Jak psát diplomovou práci (pro FM TUL)
- <http://www.proofreading.cz/o-cestine/clanky/> – Hříchy pro šíleného korektora (a další)
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Typografické_rady
- <http://www.jsi.cz/grafika/typo1.htm>
- <http://www.zpravy.net/weblog/archiv/0405/typograficka-pravidla.php>
- <http://php.blog.cz/0508/typograficka-pravidla>
- <http://socstudia.fss.muni.cz/typo.php>
- <http://www.typomil.com/sazba.htm>